

Sygn. akt III Ca 1791/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Leszek Dąbek

Sędzia SO Aleksandra Janas (spr.)

Sędzia SR del. Anna Hajda

Protokolant Iwona Reterska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa R. P.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zobowiązanie i zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt I C 1204/11

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a. w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala,

b. w punkcie 3 w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 436 zł (czteryście trzydzieści sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR del. Anna Hajda SSO Leszek Dąbek SSO Aleksandra Janas

UZASADNIENIE

Powód R. P. wniósł o zasądzenie od pozwanej Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwoty 22.317,89 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 lipca 2010r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu. Wskazał, że wykonał z własnych środków przyłącza wodociągowe i kanalizację sanitarną, a koszt inwestycji wyniósł 32.000 zł i w świetle przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków pozwana jest obowiązana do odpłatnego nabycia urządzeń wodno-kanalizacyjnych na odcinku od granicy działek do studzienki k 87 położonej na działce (...) w G. i do istniejącej sieci wodociągowej, do zasuw A. Wskazał, iż roszczenie swoje opiera na przepisach art. 31 ustawy z dnia 7 czerwca 2011r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków w związku z art. 49 § 2 k.c. W toku procesu doprecyzował, iż żąda przeniesienia własności urządzeń za odpowiednim wynagrodzeniem bądź alternatywnie odszkodowania w wysokości wskazanej w pozwie z tytułu odmowy zawarcia umowy o nabycie własności tych urządzeń i zaistniałą z tego tytułu szkodę.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu. Podniosła, iż art. 31 ustawy daje jedynie możliwość odpłatnego przekazania urządzeń, a nadto przyłącza wykonane przez powoda nie mieszczą się w hipotezie tego przepisu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 lipca 2013r. Sąd Rejonowy w Gliwicach zobowiązał pozwaną do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie nabycia na własność części instalacji wodociągowej wybudowanej przez powoda, z rur PE o średnicy 40 mm i 50 mm długości 30,08 metra licząc od granicy działek powoda, łączącej instalację wodociągową budynku nr (...) znajdującego się na działkach numer (...) przy ulicy (...) w G. z siecią wodociągową przebiegającą w ulicy i do zapłaty na rzecz powoda kwoty 2.708,29 zł tytułem wynagrodzenia, w pozostałym zakresie oddalił powództwo, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.016 zł tytułem zwrotów kosztów postępowania oraz nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 359,62 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego.

Rozstrzygnięcie poprzedzono ustaleniem, że powód zakupił w latach 2002/2003 nieruchomość położoną w G. przy ulicy (...), obejmującej działkę nr (...), a nieruchomość ta nie była podłączona do sieci wodno-kanalizacyjnej. Wystąpił do pozwanej z projektem budowlano-wykonawczym podłączenia nieruchomości do sieci wodno-kanalizacyjnej, a pozwana ostatecznie projekt ten zaakceptowała, wprowadzając niewielkie poprawki. Powód samodzielnie znalazł wykonawcę, uiszczając za wykonanie prac kwotę 32.000 zł brutto. Pozwana odebrała prace w zakresie urządzeń wodociągowych w dniu 2 października 2009 roku, a w zakresie urządzeń kanalizacyjnych w dniu 1 września 2010r. Pismem z dnia 12 lipca 2010r. powód wezwał pozwaną zapłaty kwoty 34.225,28 zł z odsetkami jako poniesiony koszt budowy.

W oparciu o powyższe okoliczności Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo należy uznać za uzasadnione w części. Sąd wskazał, że art. 31 ust. 1 ustawy nie jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 49 § 2 k.c., w związku z czym żądanie powoda znalazło swoje oparcie w art. 49 § 2 k.c. i spełnione zostały przesłanki ustawowe dla żądania przez powoda odpłatnego przeniesienia prawa własności instalacji, albowiem powód wybudował instalacje wodociągową i kanalizacyjną, poniósł koszty inwestycji i jest ich właścicielem, a urządzenia te jako przyłącza są objęte hipotezą art. 49 § 2 k.c. Sąd podkreślił, iż urządzenie te muszą odpowiadać jakością wiedzy technicznej i zaznaczył, że instalacja kanalizacyjna wymogów tych nie spełnia, natomiast instalacja wodociągowa jest w pełni sprawna technicznie. Wartość instalacji wodociągowej od granicy nieruchomości, to jest 2.708,29 zł. Sąd obliczył na podstawie opinii biegłego. O kosztach Sąd orzekł zgodnie z art.100 k.p.c.

W apelacji od powyższego wyroku pozwana zaskarżyła wyrok w części zobowiązującej ją do nabycia na własność przyłącza wodociągowego i zapłaty na rzecz powoda kwoty 2708,29 zł tytułem wynagrodzenia oraz w części zasądzającej koszty postępowania w zakresie obciążenia pozwanej 12% kosztów procesu. Wyrokowi zarzuciła:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 49 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż przyłącza wodociągowe w rozumieniu art. 2 ust. 6 ustawy należą do urządzeń o których mowa w art. 49 § 1 k.c. i tym samym są objęte zakresem zastosowania przepisu art. 49 § 2 k.c.,

- art. 49 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie pomimo zaistnienia negatywnej przesłanki roszczenia o nabycie własności w postaci odmiennego umownego uregulowania kwestii własności przyłącza wodociągowego przez strony,

2) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 k.p.c. poprzez niedokonanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności treści dokumentów w postaci protokołu odbioru przyłącza wodociągowego z dnia 2 października 2009 roku oraz umowy o dostarczenie wody z dnia 25 maja 2011r. w zakresie zawartych w nich postanowień dotyczących własności przyłącza wodociągowego, skutkujące pominięciem okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy związanej z umownym uregulowaniem przez strony kwestii własności przyłącza wodociągowego.

Zarzucając powyższe pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w części dotyczącej zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie nabycia na własność przyłącza wodociągowej wybudowanego przez powoda i zapłaty na jego rzecz tytułem wynagrodzenia kwoty 2708,29 zł oraz poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu w części odpowiadającej 12% łącznej kwoty kosztów procesu, tj. kwocie 901 zł, ewentualnie o uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, w postępowaniu odwoławczym wg norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja pozwanej okazała się skuteczna i w jej wyniku niezbędnym stała zmiana zapadłego rozstrzygnięcia poprzez oddalenie powództwa.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji na podstawie przedstawionego przez strony materiału dowodowego w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w sprawie. Nie był on zresztą przedmiotem sporu i nie został też zakwestionowany w postępowaniu odwoławczym. Ustalenia te Sąd Odwoławczy w pełni akceptuje i bez zbędnego powtarzania czyni integralną częścią swojego rozstrzygnięcia.

Z prawidłowych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy wywiódł jednak wnioski, których Sąd Okręgowy nie podziela.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że art. 49 k.c. został znowelizowany ustawą z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008r. Zgodnie z jego nowym brzmieniem, urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa (§ 1); osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca (§ 2). Nie ma wątpliwości zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie, iż przepis ten dotyczy również sytuacji, w których urządzenia zostały wybudowane przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Równolegle nadal obowiązuje ustawa z dnia 7 czerwca 2011r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (dalej: ustawa), a żaden z jej przepisów nie został uchylony na skutek wejścia w życie zmian w Kodeksie Cywilnym.

Odpowiednikiem art. 49 k.c. jest art. 31 ust. 1 ustawy, stanowiący, iż osoby, które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne, mogą je przekazać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu, na warunkach uzgodnionych w umowie.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z 13 lipca 2011r., III CZP 26/11 odnoszący się do wzajemnych relacji pomiędzy powołanymi wyżej przepisami, zgodnie z którym art. 49 § 2 k.c. jako późniejszy wyłącza stosowanie art. 31 ust. 1 ustawy i wszelkie roszczenia dotyczące urządzeń przesyłowych – także wodociągowych i kanalizacyjnych oparcie mieć muszą jedynie w przepisie art. 49 § 2 k.c.

Jednakże powyższe stanowisko nie przesądza, iż żadne z przepisów ustawy nie mogą być stosowane równolegle z art. 49 k.c. Ustawa ta zawiera bowiem szereg uregulowań, które nie mają swojego odzwierciedlenia w kodeksie cywilnym, wobec czego w odniesieniu do tych przepisów zastosowanie znajdzie zasada *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*.

Przede wszystkim art. 49 k.c. nie określa co należy rozumieć przez urządzenia w tym przepisie wskazane, stąd też stosowne ustalenia należy poczynić, biorąc pod uwagę charakter konkretnych urządzeń i obowiązujące w tym

zakresie przepisy. Aparat pojęciowy odnoszący się do urządzeń służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków znajduje się w powołanej ustawie z 7 czerwca 2011r.

Zgodnie z art. 2 pkt 16 ustawy urządzeniami wodociągowymi są ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody, natomiast sieć - zgodnie z art. 2 pkt 7 ustawy - są przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. Trzeba też mieć na uwadze, że ustawa rozgranicza status „urządzeń wodociągowych” od „przyłączy wodociągowych”. Przyłącza wodociągowe zdefiniowane są w art. 2 ust. 6 ustawy, który stanowi, iż jest to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Różny jest także zakres obowiązków przedsiębiorcy względem urządzeń i przyłączy wodociągowych. Obowiązki takie wynikają z art. 5 ust. 1 oraz art. 15 ust. 1 ustawy i dotyczą jedynie urządzeń wodociągowych – przedsiębiorca ma bowiem obowiązek zapewnienia ich zdolności do realizacji dostawy wody oraz zapewnienia ich budowy. Obowiązki związane z przyłączami wodociągowymi ciąży natomiast na odbiorcy usług, który zgodnie z art. 15 ust. 2 ma realizować budowę przyłączy do sieci na własny koszt oraz zapewnić niezawodne działanie posiadanych instalacji i przyłączy.

W niniejszej sprawie poza sporem jest, że powód wybudował przyłącze wodociągowe służące zapewnieniu potrzeb swoich i swojej rodziny, a niesłużące zaopatrzeniu większej liczby odbiorców w wodę. Bezsprzecznie także to powód poniósł koszty budowy przyłączy i jest jego właścicielem.

Przyłącze takie nie może być jednak traktowane jako urządzenie, o którym mowa w art. 49 k.c.

Podstawowym argumentem przemawiającym za takim wnioskowaniem jest racjonalność ustawodawcy. Faktem jest, iż ustawodawca objął zakresem art. 49 k.c. kompleksowo wszystkie urządzenia służące do przesyłania pary, gazu, energii elektrycznej i płynów. Zamierzeniem ustawodawcy nie było jednakże stworzenie zupełnie nowego zbioru tych urządzeń, lecz ujednoczenie ich statusu prawnego i podstawy dochodzonych roszczeń. O tym natomiast czy dane urządzenie przesyłowe objęte jest zakresem art. 49 k.c., przesądzają ustawy szczególne, które w sposób precyzyjny definiują konkretne typy urządzeń, przyłączy, sieci itp. oraz ich charakter i przeznaczenie.

W przedmiotowej sprawie o braku zastosowania art. 49 k.c. przemawia przede wszystkim charakter przyłączy. Przyłącze jest bowiem elementem łączącym dwie odrębne całości, związanym z instalacją zarówno zewnętrzną, jak i wewnętrzną. Przyjmuje się, że przyłącze jest odrębną rzeczą ruchomą, która wchodzi w skład sieci, jeżeli co innego nie wynika z przepisów odrębnych regulujących m.in. status prawny określonych przyłączy. W doktrynie i judykaturze przyjmowany jest jednolity pogląd, zgodnie z którym przyłącza wodociągowe są odrębną rzeczą ruchomą i stanowią własność odbiorcy usług, który je wybudował na własny koszt (por. wyrok SN z 13 maja 2004 r., III SK 39/04, OSNP 2005, nr 6, poz. 89). Przyłącze nie wchodzi w skład przedsiębiorstwa, albowiem służy zaspokajaniu potrzeb jednego tylko odbiorcy. Jak wyżej wskazano, ustawa rozróżnia pojęcie urządzenie i przyłączenie wodociągowe, co przesądza, iż przyłącze wodociągowe nie jest rodzajem urządzenia wodociągowego.

Ponadto o takim statusie prawnym przedmiotowego przyłączy świadczy także sama treść dokumentów sporządzanych w toku prowadzenia prac nad budową przyłączy. W protokole odbioru przyłączy wodociągowego stwierdzono, iż jest ono w całości na stanie majątkowym odbiorcy wody. W umowie o dostarczenie wody także potwierdzono, iż przyłącze jest własnością powoda i jest on zobowiązany na własny koszt usuwać wszystkie jego awarie.

Z powyższych względów przyłącze nie może objąć odpłatne przejęcie (por. wyrok SN z dnia 2 lipca 2004 r., II CK 420/03).

Z podanych wyżej względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w ten sposób, że oddalił powództwo. Orzeczenie o kosztach procesu zapadło w oparciu o art. 98 k.p.c. Na zasądzone kwotę składa się

wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej (2.400zł), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17zł) oraz uiszczona przez pozwaną zaliczka na biegłego (500zł).

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego także zapadło w oparciu o art.98 k.p.c. w związku z art.108 § 1 k.p.c. Zasądzona z tego tytułu kwota obejmuje wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej w wysokości 300zł, obliczonej stosownie do § 6 pkt 3 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz opłatę od apelacji (136zł).

SSR (del.) Anna Hajda SSO Leszek Dąbek SSO Aleksandra Janas